POLITIEK

HOE STEM JE ALS JE DE PARTIJPROGRAMMA'S NIET BEGRIJPT?

Amir Elmahdy (19) en Rianne Gravesteijn (35) staan er in het stemhokje alleen voor. Mensen met een verstandelijke beperking hebben namelijk geen recht op persoonlijke hulp in het stemhokje. Hoe bereiden zij zich voor op de verkiezingen?

Vera Boonman 12-03-2021 · Leestijd: 5 minuten

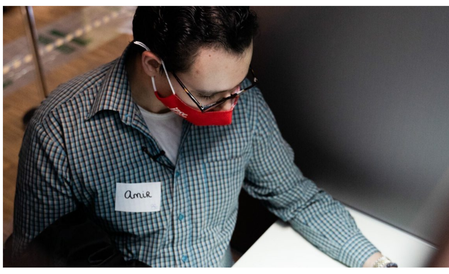

Amir Elmahdy (19) oefent met stemmen tijdens het StemLab. Jaimy Sanrodji

Amir Elmahdy is 19 en mag dit jaar voor het eerst stemmen. Dat zorgt wel voor wat obstakels: Elmahdy heeft een verstandelijke beperking en heeft daardoor wat meer hulp nodig dan andere jongeren om de verkiezingen te begrijpen. En terwijl Elmahdy het juist zo belangrijk vindt dat ook hij mee mag praten, was die hulp er tot nu toe onvoldoende.

Mensen met een verstandelijke beperking hebben bijvoorbeeld geen recht op hulp in het stemhokje. Alleen mensen die blind of slechtziend zijn of een lichamelijke beperking hebben, hebben dat. Dat hij straks op 17 maart alleen in het stemhokje staat, vindt Elmahdy best spannend.

In februari mocht hij 'proefstemmen' tijdens het StemLab, een initiatief van gehandicaptenzorgorganisatie Ipse de Bruggen, Leer Zelf Online en de gemeente Den Haag. "Ik stond in het hokje en je kon daar een persoon kiezen." Hij wist dat van tevoren, maar met het grote biljet voor zich liep hij toch even vast. Tijdens het proefstemmen kon Elmahdy gelukkig nog om hulp vragen. "Daarna heb ik iemand van D66 aangekruist."

> "TIJDENS HET PROEFSTEMMEN KON ELMAHDY OM HULP VRAGEN, STRAKS NIET MEER
>
> Tweet dit

Opkomst verhogen

Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 kwam maar 46 procent van de mensen met een verstandelijke beperking stemmen, tegenover een landelijk opkomstpercentage van 81,9 procent. Daarom willen organisaties die opkomen voor mensen met een beperking, waaronder Ipse de Bruggen, de Landelijke Federatie Belangenverenigingen en Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland, dit jaar extra hulp bieden.

Vlogs, online themacafés, het StemLab, het Debat Duidelijke Taal en het Kieskompas met hulp 'Steffie' moeten er allemaal voor zorgen dat meer mensen met een verstandelijke beperking hun stemrecht kennen en begrijpen waar de partijen voor staan.

Gerard Zaalmink, coach bij Ipse de Bruggen, hoopt dit jaar op een hogere opkomst onder mensen met een verstandelijke beperking (zie kader hierboven). Hij is lid van een werkgroep van medewerkers en cliënten van Ipse de Bruggen, die eind september al aan de slag ging met de aanloop naar de verkiezingen. "Voor deze doelgroep is voorbereiding enorm belangrijk", vertelt hij via Teams.

Amir Elmahdy en Rianne Gravesteijn (35) – zelf 'de doelgroep' – knikken, terwijl Zaalmink vervolgt: "We willen voorkomen dat onze cliënten niet weten dat er verkiezingen zijn of angst hebben om te gaan stemmen. Zolang iedereen goed geïnformeerd is, zijn we tevreden. Als zij dan alsnog besluiten om niet te gaan stemmen, is dat ook hun recht."

Rianne Gravesteijn zat in de focusgroep die Kieskompas-hulp 'Steffie' testte. Eigen foto

Dat het bij die informatie vooraf nogal eens misgaat, bleek ook uit een onderzoek van het Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg (NIVEL) en het Trimbos-instituut over de toegankelijkheid van de verkiezingen in 2017. De mensen met een verstandelijke beperking die toen wel gingen stemmen, vonden het lastig om informatie over het stemproces en de verkiesbare partijen te lezen en te begrijpen.

OP SCHOOL AL OEFENEN MET STEMMEN

Om daarbij te helpen is er nu Steffie: een roodharig poppetje dat zo nodig kan bijspringen bij het invullen van het Kieskompas. Steffie kan vragen voorlezen en blauw gekleurde woorden uitleggen, zoals vaccineren ('je haalt een prik die jou beschermt tegen een bepaalde ziekte') of racistisch ('racisme is iemand minder goed behandelen omdat iemands huidskleur anders is'). Ze beweegt haar armen als een echte (virtuele) docent.

> EIGENLIJK ZOU IEDEREEN OP SCHOOL AL MOETEN OEFENEN MET STEMMEN
>
> Tweet dit

Gravesteijn en Elmahdy hebben het Kompas al ingevuld. Elmahdy vindt vooral vragen over de zorg belangrijk, omdat hij daar zelf mee te maken heeft. Toen hij het Kieskompas voor het eerst invulde kwam er D66, DENK en Partij voor de Dieren uit, maar hij wil de test nog eens doen. "Om het echt zeker te weten", lacht hij.

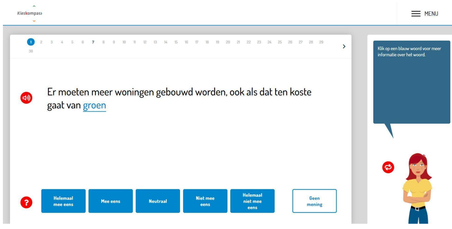

Steffie kan uitleg geven bij de stellingen van het Kieskompas.

Gravesteijn kreeg vroeger hulp van haar ouders bij de verkiezingen: samen keken ze naar de verkiezingsprogramma's en oefenden ze met het stembiljet. Daardoor stemt zij al sinds haar 18e. "Eigenlijk zou iedereen op school al moeten oefenen met stemmen", vindt ze. Om de verkiezingen toegankelijker te maken, zat ze in de focusgroep die Steffie moest testen. Zelf gaat ze op de PVV stemmen. "Eerst zat ik ergens tussen GroenLinks en PVV in", vertelt ze. Natuur vindt ze belangrijk, en verder wil ze vooral 'genieten van het leven'. Toen ze het Kieskompas nogmaals invulde, sprong de PVV eruit.

> ORGANISATIES ALS DE VERENIGING GEHANDICAPTENZORG NEDERLAND PLEITEN AL LANGER VOOR STEMHULP IN HET HOKJE
>
> Tweet dit

Bij de cliënten die zelfstandig wonen, zoals Gravesteijn, is de opkomst sowieso hoger, ziet Zaalmink. Elmahdy daarentegen woont bij Ipse de Bruggen, samen met cliënten die bijvoorbeeld niet kunnen praten of niet volledig in staat zijn om een keuze te maken. Zaalmink: "De leiding van deze locaties gaat in gesprek met de ouders om de stemmogelijkheden te bespreken van hun zoon of dochter." Daarbij kijken ze ook naar de optie om de ouders te machtigen.

"De cliënt moet in staat zijn iemand te machtigen als diegene niet zelf kan stemmen. Natuurlijk letten we erop dat ouders hier geen misbruik van maken: de gemachtigde moet de wens van de cliënt uitvoeren." Zaalmink denkt overigens niet dat cliënten alle partijprogramma's tot in de puntjes hoeven te begrijpen om te kunnen stemmen. "Als iemand zegt bossen en natuur belangrijk te vinden, moeten we dat dan niet sterk meewegen?"

INGEWIKKELD STEMBILJET

Het is een lastige discussie, vindt hij. Net als de vraag of er stemhulp in het hokje moet zijn voor deze doelgroep, iets waar organisaties als Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland al langer voor pleiten. Dit is nu niet toegestaan uit angst voor beïnvloeding. Die angst vindt Zaalmink onterecht. Belangenorganisaties pleiten voor een onafhankelijke stemhulp, zoals iemand van de stemlocatie. Bovendien hebben mensen met een verstandelijke beperking vaak wel een duidelijke mening over wat ze willen in Nederland. "Maar als ze plotseling een stembiljet van anderhalve meter voor zich krijgen, kan iemand blokkeren. We willen voorkomen dat je stem daardoor niet telt. Dat kan niet de bedoeling zijn van democratie."

Hoe ingewikkeld het stembiljet kan zijn, bleek ook uit het onderzoek van NIVEL en Trimbos. Voor de mensen met een verstandelijke beperking die in 2017 stemden, was het stembiljet lastig te lezen, te begrijpen en in te vullen. De deelnemers van het onderzoek dachten dat vooral digitaal stemmen, hulp in het stemhokje en begrijpelijke informatie kunnen helpen bij de toegankelijkheid van de verkiezingen.

Amir Elmahdy (19) oefent met stemmen. Verschillende mensen kijken met hem mee hoe het gaat. Jaimy Sanrodji

Ondertussen kan Elmahdy zijn vragen nog snel aan Zaalmink voorleggen via Teams. Zo was zijn stempas begin maart nog niet binnen. Hij heeft hem intussen opnieuw aangevraagd en heeft telefonisch contact gehad met de gemeente. Volgens Zaalmink zal het goedkomen, al is de stempas op moment van schrijven (12 maart) nog steeds niet binnen. En dan heeft hij ook nog een vraag over blanco stemmen: "Gaan deze stemmen dan naar de grootste partij?" Om vervolgens meteen aan te vullen: "Dat is toch gek. Dan gaat Rutte straks weer winnen."

Gravesteijn heeft minder vragen, maar bereidt zichzelf wel goed voor op de grote dag: ze onderzoekt precies waar ze haar kruisje moet zetten op het biljet. Ook heeft ze veel naar de persconferenties van Mark Rutte en Hugo de Jonge gekeken. Zelf was ze voorzitter van een cliëntenraad voor ambulante woonbegeleiding en ze denkt dat Rutte nog wel van haar voorzitterschap kan leren. "Hij was niet altijd goed voorbereid en ze praten veel onzin. Er wordt sowieso te moeilijk gepraat in de politiek. Wees gewoon duidelijk over wat je bedoelt."

> ER WORDT TE MOEILIJK GEPRAAT IN DE POLITIEK. WEES GEWOON DUIDELIJK OVER WAT JE BEDOELT
>
> Tweet dit

Ze vindt het vooral erg belangrijk dat iedereen gaat stemmen. "Als je dat niet doet, heb je helemaal geen stem. Je moet voor je rechten opkomen, laten zien dat je durft te stemmen en dat je het eens bent met een partij."

WAAROM MOGEN ALLEEN OUDEREN

WAAROM MOGEN ALLEEN OUDEREN PER POST STEMMEN?

Stemmen in Nederland kan een stuk toegankelijker, zeggen experts.

DEZE NIEUWKOMERS STEMMEN VOOR HET EERST: 'IK WEET NIET WAAR IK BIJ HOOR'

Wat kiezen de 100.000 nieuwe Nederlanders die voor het eerst mogen stemmen?

#INCLUSIEF #SDG16 #STEMMEN #TOEGANKELIJK #VERSTANDELIJKE BEPERKING

OVER DE AUTEUR

Vera Boonman studeerde Journalistiek en volgde de master Geschiedenis van Politiek en Maatschappij. Als journalist verdiept ze zich nu …

Bezoek auteurspagina